

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ ЗА ПОДАТКОМ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В КОНТЕКСТІ ЗАКОНОДАВЧИХ ІННОВАЦІЙ

**КОСТЯНТИН
БЕЗВЕРХИЙ,**

канд. екон. наук, доцент
кафедри обліку і аудиту,
Київський національний
університет технологій
та дизайну

У статті розглянуто питання особливості обліку і звітності за податком на додану вартість в контексті законодавчих інновацій. Метою дослідження є аналіз змін вітчизняного законодавства стосовно особливостей обліку і звітності з податку на додану вартість. Методи аналізу і синтезу використані для структурування предметної області дослідження на основі ідентифікації та формалізації питання особливості обліку і звітності за податком на додану вартість в контексті законодавчих інновацій. В результаті проведеного дослідження виділено особливості обліку і звітності за податком на додану вартість в контексті законодавчих інновацій. Отриманий результат буде корисним для застосування суб'єктами господарювання усіх організаційно-правових форм, що є платниками податку на додану вартість. Результат дослідження має теоретичну і практичну цінність в частині виділення особливостей обліку і звітності за податком на додану вартість.

Ключові слова: облік, звітність, податок на додану вартість, єдиний реєстр податкових накладних, рахунок.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У даний час непрямі податки мають вирішальний вплив у формуванні податкової політики держави та створення правових основ ринкової економіки. У їх складі податок на додану вартість (надалі – ПДВ) виступає одним з регуляторів перерозподілу суспільних благ і є одним з основних й стабільних джерел надходження доходів у державний бюджет України, а також способом розподілу податкового тягаря, що дозволяє дотримуватися економічної та юридичної рівності платників податків.

Податок на додану вартість є непрямим загальнодержавним податком і основним бюджетоутворюючим податком. На сучасному етапі частка ПДВ в структурі податкових надходжень Державного бюджету України складає близько 50 %.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питанням, що пов'язане обліком і звітністю з податку на додану вартість у різні часи займалися такі вітчизняні вчені-економісти, зокрема Н. Алпатова, Г. Бикова, О. Бідюк, М. Бондар, Т. Бочуля, Ф. Бутинець, С. Ковач, М. Коцупатрий, А. Крутова, С. Левицька, Н. Лисенко, В. Максимова, О. Малишкін, С. Свірко, В. Сердюк, Ю. Шара, В. Янчев та інші.

Проте, на сьогодні, в науково-практичній літературі питання особливостей обліку і звітності з пода-

тку на додану вартість є недостатньо дослідженим. Отже, це питання є актуальним для подальшого дослідження та проведення науково-практичних дискусій.

Метою дослідження є аналіз змін вітчизняного законодавства стосовно особливостей обліку і звітності за податком на додану вартість.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Податок на додану вартість – непрямий податок, який нараховується та сплачується відповідно до Податкового кодексу України (надалі – ПКУ) (пп.14.1.178 п. 14.1 ст. 14 ПКУ [1]).

Нормативне регулювання порядку реєстрації, перереєстрації і її анулювання, ведення реєстру й обліку платників ПДВ органами Державної фіскальної служби України (надалі – ДФС) наведено на рис. 1.

Починаючи з 1 січня 2015 року, всі податкові накладні/розрахунки коригування до них складаються платниками податку виключно в електронному вигляді [3].

До 1 лютого 2015 року платникам податку на додану вартість надано можливість реєстрації податкових накладних/розрахунків коригування до них в Єдиному реєстрі податкових накладних (надалі – ЄРПН) незалежно від суми податку на додану вартість, що міститься у податковій накладній/розрахунку коригування [3].

Згідно з пп. 14.1.60 п. 14.1 ст. 14 ПКУ ЄРПН – реєстр відомостей щодо податкових накладних та розрахунків коригування, який ведеться центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує, державну податкову і митну політику, в електронному вигляді згідно з наданими платниками податку на додану вартість електронними документами [1].

При здійсненні операцій з постачання товарів/послуг платник податку – продавець товарів/послуг зобов'язаний в установлені терміни скласти податкову накладну, зареєструвати її в єдиному реєстрі податкових накладних та надати покупцю за його вимогою [3].

Податкова накладна, складена та зареєстрована в ЄРПН платником податку, який здійснює операції з постачання товарів/послуг, є для покупця таких товарів/послуг підставою для нарахування сум податку, що відносяться до податкового кредиту.

Податкові накладні, які не надаються покупцю, а також податкові накладні, складені за операціями з постачання товарів/послуг, які звільнені від оподаткування, підлягають реєстрації в ЄРПН [3].

Підтвердженням продавцю про прийняття його податкової накладної та/або розрахунку коригування до ЄРПН є квитанція (рис. 2) в електронному вигляді у текстовому форматі, яка надсилається протягом операційного дня.

Відповідно до п. 201.10 ст. 201 ПКУ з метою отримання податкової накладної/розрахунку коригування, зареєстрованих в ЄРПН, покупець надсилає в електронному вигляді запит до ЄРПН (рис. 3), за яким отримує в електронному вигляді повідомлення про реєстрацію податкової накладної/розрахунку коригування в ЄРПН (рис. 4) та податкову накладну/розрахунок коригування в електронному вигляді. Такі податкова накладна/розрахунок коригування вважаються зареєстрованими в ЄРПН та отриманими покупцем [1].

Датою та часом надання податкової накладної та/або розрахунку коригування в електронному вигляді до центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, є дата та час, зафіксовані у квитанції.

Якщо надіслані податкові накладні та/або розрахунки коригування сформовано з порушенням вимог, передбачених відповідно п. 201.1 ст. 201 та/або п. 192.1 ст. 192 ПКУ [1], протягом операційного дня продавцю/покупцю надсилається квитанція в електронному вигляді у текстовому форматі про неприйняття їх в електронному вигляді із зазначенням причин.

Якщо протягом операційного дня не надіслано квитанції про прийняття або неприйняття (рис. 2), така податкова накладна вважається зареєстрованою в ЄРПН.

ПОДАТКИ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

11490901

КВИТАНЦІЯ про реєстрацію податкової накладної / розрахунку коригування кількісних і вартісних показників до податкової накладної в Єдиному реєстрі податкових накладних

26012015 11:42:01 в ЄРПН зареєстровано за № 9003717967
(дата) (час) (реєстраційний номер)
від 16012015 порядковий номер 1 / /
(дата складання)
11201007 Податкова накладна № від
(код форми) (назва документа)
від / /
(дата складання) порядковий номер

Платник податку – продавець:

Приватне підприємство "ЕОН ПЛЮС"
(найменування; прізвище, ім'я, по батькові)
36174414 361744126570
(код ЄДРПОУ/РНОКПП/серія та номер паспорта) (індивідуальний податковий номер)

Платник податку – покупець:

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ЧЕРКАСІЕЛЕВАТОРМАШ"
(найменування; прізвище, ім'я, по батькові)
00952522 009525223257
(код ЄДРПОУ/РНОКПП/серія та номер паспорта) (індивідуальний податковий номер)

В документі заявлено:

Загальна сума з ПДВ	Сума коригування податкового зобов'язання та податкового кредиту	
	за основною ставкою	за ставкою 7 %
61652.40		

Результат обробки:	Документ доставлено до ДФС України
Виявлені помилки:	ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО.
Відправник:	Відправник: Єдине вікно подання електронної звітності 'ДФС України', версія 2.2.5.19 (інформація про відправника)

Підписи документа: - перший - печатка, 36174414 електронна печатка ПП "ЕОН ПЛЮС" - другий - директор, 36174414, 2770009118 Бабіч Микола Володимирович ----- Платники податків надсилають звітність на поштову адресу zvit@sta.gov.ua
Інформацію щодо стану обробки податкової звітності та податкових накладних можна отримати за телефоном 0-800-501-007 (напрямок 5). -----
Увага! Платники податків можуть безкоштовно скористатися: - програмним забезпеченням для формування та подання звітності до "Єдиного вікна подання електронної звітності" <http://minrd.gov.ua/elektronna-zvitnist/spetsializovane-klientske-program/> - електронним кабінетом платника податків <http://kpp.minrd.gov.ua/Publish/PublishedApp.aspx>

Рис. 2. Квитанція про реєстрацію податкової накладної в ЄРПН

11300103

Запит № 3 щодо отримання відомостей з Єдиного реєстру податкових накладних

Платника податків - покупець	Приватне підприємство "ЕОН ПЛЮС"	
	Найменування; прізвище, ім'я, по батькові - для фізичної особи-підприємця	
	36174414	
	Код ЄДРПОУ/РНОКПП/серія та номер паспорта/податковий номер, який виданий контролюючим органом	
Який зареєстрований в	2657	ДП У СВЯТОШИНСЬКОМУ РАЙОНІ ГУ ДФС У М.КИСВІ
	Код та назва територіального органу ДФС України	
Електронна адреса покупця	ion_zvit@ukr.net	

ПН/РК, видані та отримані платником податку, зареєстровані в ЄРПН

за 26012015
Дата

видані
 отримані

За списком

№ п/п	Номер документа	Дата виписки документа	Вид документа	Індивідуальний податковий номер продавця
1	2	3	4	5

Імпорт документу з квитанцією

Дата формування запиту 27012015

Керівник 2770009118 Бабіч Микола Володимирович
Рєстраційний номер облікової картки Підпис Ініціали та прізвище

Рис. 3. Запит щодо реєстрації податкових накладних в ЄРПН

J1400103

Витяг з Єдиного реєстру податкових накладних № 2

на запит від 27012015 № 2

Платника податків - покуця	ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО "ЕОН ПЛЮС"	
	Найменування (прізвище, ім'я, по батькові)	
	36174414	
	Код ЄДРПОУ/РНОКПП/серія та номер паспорта/податковий номер, який виданий контролюючим органом	
	361744126570	
	Індивідуальний податковий номер	
Який зареєстрований в	2657	ДПІ У СВЯТОШИНСЬКОМУ Р-НІ М.КИСВА
	Код та	назва територіального органу ДФС України
Електронна адреса покуця	ion_zvit@ukr.net	

ПН/ПК, видані та отримані платником податку, зареєстровані в ЄРПН

за 26012015
Дата

видані

отримані

За списком

Отримані

№ п/п	Дата внесення відомостей продавцем до Єдиного реєстру	Номер документа	Дата виписки документа	Вид документа	Індивідуальний податковий номер продавця	Сума ПДВ	ПІБ уповноваженої особи, що виписала податкову накладну
1	2	3	4	5	6	7	8
	26012015	11 / ▾ /	14012015	ПН ▾	341872726573	7686.59	О. А. Овчаренко

Видані

№ п/п	Дата внесення відомостей продавцем до Єдиного реєстру	Номер документа	Дата виписки документа	Вид документа	Індивідуальний податковий номер продавця	Сума ПДВ	ПІБ уповноваженої особи, що виписала податкову накладну
1	2	3	4	5	6	7	8
	26012015	1 / ▾ /	16012015	ПН ▾	361744126570	10275.40	М. В. Бабіч
	26012015	2 / ▾ /	23012015	ПН ▾	361744126570	1112.60	М. В. Бабіч

Дата формування відповіді 27012015

Рис. 4. Витяг щодо реєстрації податкових накладних в ЄРПН

Згідно з п. 201.10 ст. 201 ПКУ реєстрація податкових накладних та/або розрахунків коригування до податкових накладних у ЄРПН здійснюється не пізніше п'ятнадцяти календарних днів, наступних за датою їх складання [1].

Відсутність факту реєстрації платником податку – продавцем товарів/послуг податкових накладних в ЄРПН та/або порушення порядку заповнення подат-

кової накладної не дає права покупцю на включення сум податку на додану вартість до податкового кредиту та не звільняє продавця від обов'язку включення суми податку на додану вартість, вказаної в податковій накладній, до суми податкових зобов'язань за відповідний звітний період [1].

Порядок відображення в обліку і звітності розрахунків за ПДВ наведено на рис. 5.

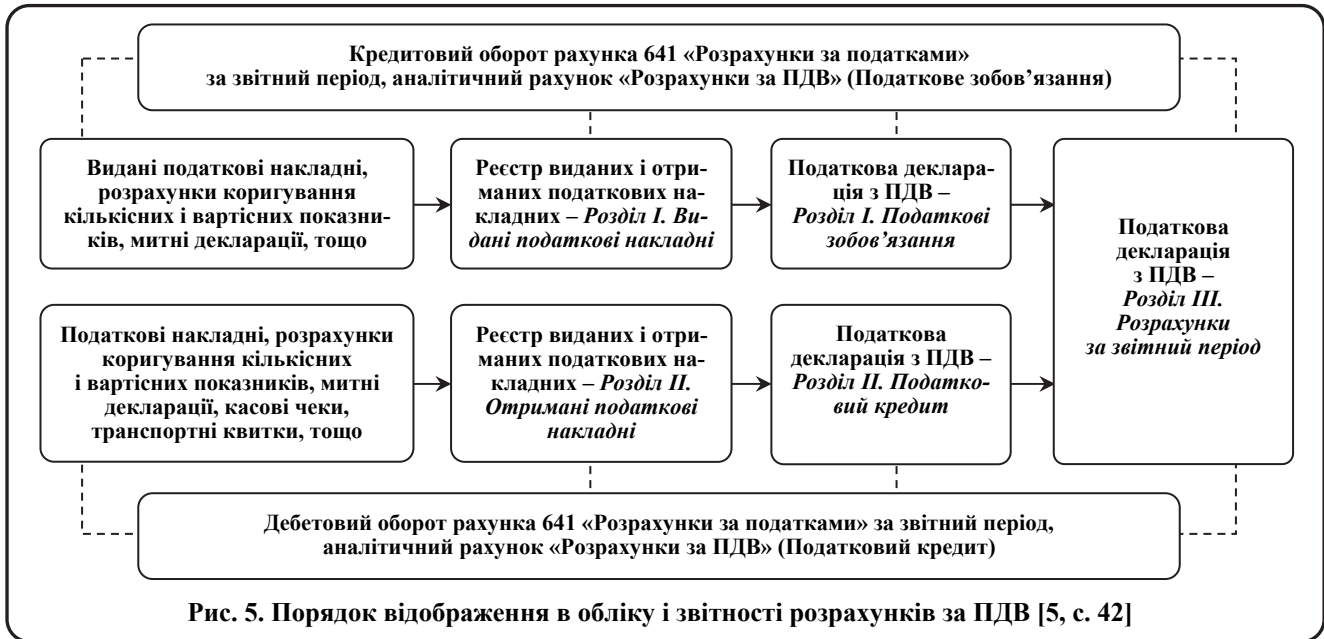

Рис. 5. Порядок відображення в обліку і звітності розрахунків за ПДВ [5, с. 42]

Відповідно до п. 2 Порядку електронного адміністрування податку на додану вартість від 16.10.2014 р. № 569 електронний рахунок у системі електронного адміністрування ПДВ – рахунок, відкритий платнику податку в Казначействі, на який платником перераховуються кошти з власного поточного рахунку в сумах, необхідних для збільшення розміру суми, на яку платник податку має право зареєструвати податкові накладні та/або розрахунки коригування кількісних і вартісних показників до податкової накладної в ЄРПН, а також у сумах, недостатніх для сплати до бюджету узгоджених податкових зобов'язань з цього податку [6]. Тобто, це гривневий рахунок, який суттєво відрізняється від банківських рахунків підприємства, для фіксації даних для яких застосовують синтетичний рахунок 31 «Рахунки в банках», який відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій (надалі – Інструкція № 291) [7] призначено для обліку наявності та руху грошових коштів, що знаходяться на рахунках в банку, які можуть бути використані для поточних операцій. Грошові кошти, що знаходяться на вищевказаному рахунку не можуть бути спрямовані на такі операції, вони не такі ліквідні, як на синтетичному рахунку 31 «Рахунки в банках». Їх використання обмежено, тобто цей рахунок для таких операцій не підходить. Наступний синтетичний рахунок 33 «Інші кошти», на якому ведеться згідно з Інструкцією № 291 [7] узагальнення інформації про наявність та рух грошових докумен-

тів (у національній та іноземній валюті), які знаходяться в касі підприємства (поштових марок, марок гербового збору, сплачених проїзних документів, сплачених путівок до санаторіїв, пансіонатів, будинків відпочинку тощо), електронних грошей та про кошти в дорозі, тобто грошові суми, внесені в каси банків, ощадні каси або поштові відділення для подальшого їх зарахування на розрахункові або інші рахунки підприємства. Інструкцією № 291 [7] до синтетичного рахунку 33 «Інші кошти» передбачено відкриття наступних субрахунків:

- 331 «Грошові документи в національній валюті»;
- 332 «Грошові документи в іноземній валюті»;
- 333 «Грошові кошти в дорозі в національній валюті»;
- 334 «Грошові кошти в дорозі в іноземній валюті»;
- 335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті» [7].

У Інструкції № 291 щодо рахунків 3 класу зазначається: «рахунки цього класу призначені для узагальнення інформації про наявність і рух грошових коштів (у національній та іноземній валюті у касах, на розрахункових (поточних), валютних та інших рахунках у банках), електронних грошей, грошових документів, короткострокових векселів одержаних і фінансових інвестицій, дебіторської заборгованості, резерву сумнівних боргів і витрат майбутніх періодів» [7]. Тобто, від синтетичного рахунку 33 «Інші кошти» не варто відмовлятися, адже у нас з'явився

Відповідно до п. 201.11¹ ст. 201 р. V ПКУ [1], починаючи з 1 січня 2015 року, платник податку повинен вести реєстр документів, зазначених у підпунктах «а» – «в» п. 201.11 ст. 201 р. V ПКУ [1]. Оскільки наказ Міністерства доходів і зборів України від 22.09.2014 р. № 958 «Про затвердження форми реєстру виданих та отриманих податкових накладних та порядку його ведення» [8], зареєстрований у Міністерстві юстиції України 10.10.2014 р. за № 1228/26005, залишається чинним, платники податку можуть за власним бажанням обліковувати зазначені документи, використовуючи форму Реєстру виданих та отриманих податкових накладних. При цьому як Реєстр виданих та отриманих податкових накладних, який платником податку ведеться за власним бажанням, так і реєстр документів, зазначених у підпунктах «а» – «в» п. 201.11 ст. 201 р. V ПКУ [1], якщо такий реєстр ведеться платником окремо від Реєстру виданих та отриманих податкових накладних, до контролюючого органу, починаючи із звітності за січень 2015 року, не подається [9].

Починаючи з першого звітного періоду 2015 року

(січень / I квартал), податкова звітність з ПДВ подається до контролюючого органу всіма платниками податку виключно в електронній формі з дотриманням умови щодо реєстрації електронного підпису підзвітних осіб у порядку, визначеному законодавством [3].

Подання податкової звітності з ПДВ за звітні (податкові) періоди грудень 2014 року / IV квартал 2014 року здійснюватиметься за формою і в порядку, затвердженими наказом Міністерства фінансів України від 23.09.2014 р. № 966 «Про затвердження форм та Порядку заповнення і подання податкової звітності з податку на додану вартість» [10].

Подання податкової звітності з ПДВ за звітні (податкові) періоди лютий 2015 року / I квартал 2015 року та наступні звітні періоди здійснюватиметься за формою і в порядку, затвердженими наказом Міністерства фінансів України від 23.01.2015 № 13 «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України» [11], зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 30.01.2015 за № 102/26547.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Таким чином, розглянуто нормативне регулювання порядку реєстрації, перереєстрації і її анулювання, ведення реєстру й обліку платників ПДВ органами ДФС. Проаналізовано порядок реєстрації податкової накладної в єдиному реєстрі податкових накладних. Висвітлено особливості подання запиту щодо реєстрації податкових накладних в єдиному реєстрі податкових накладних та отримання відповідного витягу. Наведено порядок відображення в обліку і звітності розрахунків за податком на додану вартість. Доведено, що грошові кошти підприємства на електронному рахунку у системі електронного адміністрування ПДВ доцільно відображати на окремому субрахунку 336 «Спеціальний рахунок з ПДВ». В подальших дослідженнях пропонується зосередити увагу на автоматизації обліку і звітності розрахунків за ПДВ. Порушені в статті питання не є вичерпними й потребують доповнень, змін, уточнень та конкретизації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. **Податковий** кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17&p=1325929236848879>.

2. **Положення** про реєстрацію платників податку на додану вартість від 14.11.2014 р. № 1130 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1456-14/print1389887254397445>.

3. **Лист** Державної фіскальної служби України «Про

систему електронного адміністрування ПДВ» від 19.01.2015 р. № 1403/7/99-99-19-03-01-17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://sfs.gov.ua/podatki-ta-zbori/zagalnoderjavni-podatki/podatok-na-dodanu-vartist/listi-dps/179740.html>.

4. **Методичні** матеріали щодо самостійного вивчення науки «Облік і звітність в оподаткуванні» для студентів напряму підготовки 6509 «Облік і аудит», Ч. 1. // Уклад.: М. М. Коцупатрий, С. І. Ковач, К. В. Безверхий. – К.: КНЕУ, 2014. – 35 с.

5. **Облік** і звітність в оподаткуванні: конспект лекцій у структурно-логічних схемах з дисципліни (для студентів денної та заочної форми навчання за напрямом 6.030509 «Облік і аудит») / К. В. Безверхий, Т. В. Бочуля, С. І. Ковач, В. В. Янчев. – Х.: ХДУХТ, 2014. – 329 с.

6. **Порядок** електронного адміністрування податку на додану вартість від 16.10.2014 р. № 569 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/569-2014-%D0%BF/print1389887254397445>.

7. **Інструкція** про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Затверджено наказом Мінфіну України від 30 листопада 1999 р. № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://goo.gl/yK6Umh>.

8. **Наказ** Міністерства доходів і зборів України від 22.09.2014 р. № 958 «Про затвердження форми реєстру виданих та отриманих податкових накладних та порядку його ведення» [Електронний ресурс]. – Режим доступу

до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1228-14/print1385933432887969>.

9. **Лист** Державної фіскальної служби України «Про податок на додану вартість» від 17.02.2015 р. № 5292/7/99-99-19-03-02-17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://sfs.gov.ua/podatki-ta-zbori/zagalnoderjavni-podatki/podatok-na-dodanu-vartist/listidps/184524.html>.

10. **Наказ** Міністерства фінансів України від 23.09.2014 № 966 «Про затвердження форм та Порядку заповнення і подання податкової звітності з податку на додану вартість» [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1267-14/print1389887254397445>.

11. **Наказ** Міністерства фінансів України від 23.01.2015 № 13 «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0102-15/print1389887254397445>.

В статье рассмотрены вопросы особенности учета и отчетности по налогу на добавленную стоимость в контексте законодательных инноваций. Целью исследования является анализ изменений отечественного законодательства относительно особенностей учета и отчетности по налогу на добавленную стоимость. Методы анализа и синтеза использованы для структурирования предметной области исследования на основе идентификации и формализации вопрос особенности учета и отчетности по налогу на добавленную стоимость в контексте законодательных инноваций. В результате проведенного исследования выделены особенности учета и отчетности по налогу на добавленную стоимость в контексте законодательных инноваций. Полученный результат будет полезным для применения субъектами хозяйствования всех организационно-правовых форм, являющихся плательщиками налога на добавленную стоимость. Результат исследования имеет теоретическую и практическую ценность в части выделения особенностей учета и отчетности по налогу на добавленную стоимость.

Ключевые слова: *учет, отчетность, налог на добавленную стоимость, единый реестр налоговых накладных, счет.*

The article deals with accounting and reporting features for value added tax in the context of legislative innovations. The aim of the research is to analyze the changes of domestic legislation concerning accounting and reporting features of value added tax. Methods of analysis and synthesis used to structure the substantive research-based identification and formalization of the specifics of accounting and reporting for value added tax in the context of legislative innovations. The research highlighted features of accounting and reporting for value added tax in the context of legislative innovations. This result will be useful for application entities of all legal forms that pay value added tax. The result of the research has theoretical and practical value in the selection of accounting and reporting features for value added tax.

Key words: *accounting, reporting, value added tax, a single register of tax invoices, expense.*